

ЗА КОГО ЩЕ БИЕ ЗВЪНЕЦЪТ НА 15 СЕПТЕМВРИ?

Вера Мутафчиева

Май ще се наложи да свикнем със странния почерк на Министерството на образованието и науката, на което медиите дължат особена благодарност, заедно често ги зарежда с така интригуващите публиката конфликти, изобличения и мрачни опасения. Оттам нататък задача на журналистите е да поддържат огъня. А нашето едва дванайсет годишно демократично общество, както всеки пубер, е лесно за манипулиране. То дори не си задава задължителния при такива изпълнения въпрос: кой печели от манипулацията? Отговорът обикновено е прост, понеже лежи на повърхността.

Пример: преди месеци бе подфитилена дискуссия относно евентуалното снемане на „Аз съм българче“ от начален учебник. Тя гърмя и трещя дълго, докато МОН си взе компетентните думи назад: „Ето ви го българчето, успокойте се!“ - отсъди министърът, по специалност методик. Той явно разполага с метод да подклажда пожари, за да има що да гаси. По този начин все бива под прожекторите и на фокус.

Последва многоактна драма в поджанра трагикомедия: букварчета и първи читанки. Ехидното разкриване и уличаване на издатели и автори се извърши организирано и приключи с единодушие: оказа се, че в голямата си част те имали били материални интереси, честолюбие също. Малцина пък нямали такива едни. Подобно на господин министъра, който с похвална скромност призна, че вместо авторския си хонорар взел учебници и ги раздал из Видинско.

Прочее МОН посочи добрите и порица користните производители на образователна храна. Не бе названа обаче реалната цел на неговата кампания: не е тайна, че то - МОН - от години е против алтернативните учебници, които отварят доста работа на учители, директори, родители и министерски чиновници. Друго си беше, когато според принципа „ето ти, Адаме, Ева, избери си жена!“ по десетина години преподавателите знаеха една песен, пееха я и учениците, контролираха я инспекторите, а държавното издателство всяка есен пускаше същите учебници.

И всички се правеха, че не забелязват ред необорими факти. Като например промените, резултат от взривно умножаващата се информация и нейните нови носители. Като скоростта в интелектуалното диференциране сред подрастващите. Като създаването на специализирани училища с чуждоезичен, хуманитарен и природоматематически профил. Каквато и носталгия да предизвиква МОН у преподаватели и администрация във връзка с изобилието от учебници, тяхната алтернативност няма как да бъде избягната. Монополната позиция на министерството при пресяването им обаче показва своите дефекти. Достатъчно е да се запознаеш с т.нар. рецензии за тях, за да се убедиш, че единодушието на рецензентите се дължи на служебен диктат. Само заради доброто възпитание премълчаваме убедеността си, че той не изглежда безкористен.

Веднъж нарушено, доверието към някоя институция дава място за основателна мнителност: дали чрез раздухване на учебническата кампания не се опитват да отклонят вниманието ни от проблем, който кръвно засяга българското общество? А именно: в какъв брой наши училища на 15 септември няма да бие звънецът? И какъв брой български учители ще бъдат съкратени? Колко са селищата ни, които ще останат;

без едно школо и един даскал? (Не употребявам думата пейоративно, високо звание представлява тя във възрожденска България.) Защо не се обърнем за акъл и утеха към своето минало?

Същата публика и гилдии, които взеха дейно участие в споровете по буквари и читанки, които даваха място на всевъзможни аргументи и мнения, сякаш не забелязват какво предстои, а времето изтича: до 15.09. остава месец. Това е срок, в който не може да бъде решен никакъв въпрос, а наймногого да получиш отговор в смисъл, че „въпросът ви е интересен“. Добре, но къде ги въпросите ни? Дали наистина не сме се превърнали в господари на мълчанието?

Този път поредната пушилка около образованието не е достатъчно непроницаема, въпреки възприетия от методика метод, понеже не става дума за букви, ами за числа. А когато проговорят те, млъкват дори боговете. Уважавайки древната мъдрост, нека се запознаем с 50-те страници разпечатка от официално достъпните за гражданина документи и съобщения от 13.01. до 8.07. В Интернет оттогава досега върху страницата на МОН се появява еднозначен ответ, че била „в подготовка“ да ни информира. Иначе - ни глас, ни вопъл. Затуй пък между двете посочени дати е протекла истинска война между МОН и законния му коректив в лицето на Синдиката на българските учители, уж за оптимизиране на образованието.

Най-усилена е канонадата между враждуващите страни от март до юни, участват всички видове оръжия - от съвещания, комисии и конференции до протестни шествия, стачки, митинги. Уви, за „качество на образованието“ не се споменава, целият натиск на СБУ е за повишаване на учителските заплати и отменяне на съкращенията. Постепенно противниците сближават своите позиции, сиреч спазаряват се. МОН като по-могъщата страна държи поведение на победител, та последната му дума през юли е изразена в сайт до вси медии. Тя е дума сурова, СБУ е обвинен, че „нагнетява напрежение и спекулира с данни“. Тук гражданинът би следвало да изпадне в пълно недоумение.

Далеко сме от надеждата да вникнем в същността на стратегии и тактики, но възможно ли е все пак върху полето на 50 страници да не получим никакъв отговор на елементарните си въпроси: какъв брой, колко, къде? Защото разликите в числата, сочени от двата лагера, са умопомрачителни. Да не говорим, че всяка от страните начесто забравя собствените си твърдения и излиза с други числа.

Като пример: първоначално МОН декларира че ще съкрати 10% от "училищния персонал, за да стигне накрая до скромните 5 %. След този край обаче отново се връща към 8-9 %, т.е. общо 10 000, от които 1500 били „условни и резервни щатни бройки“. До 22.7. вече били съкратени 2800 преподаватели. (Ако вие сте разбрали нещо, поздравявам ви.) Срещу това синдикатът уверено твърди, че предстои съкращението на 17 000 учители, и поддържа твърдението си докрай.

Не по-убедителни са числата относно децата на България, необхванати изобщо в образованието. Според СБУ те били 250 хил., а според МОН - 30 000. Пак синдикатът е установил, че ще бъдат затворени 500 школа, а на 94 квадратни километра от България ще се падне по едно такава. На това МОН противопоставя, че у нас досега са закрити 63 училища и тепърва предстои затварянето ту на 43, ту на къде помалко. СБУ съобщава, че предстои заличаване на 909 паралелки с недостатъчен състав, а МОН,

което го опровергава, накрая заявява, че такава съдба очаква 1000 паралелки. От тях 908 били „фиктивни“, а 20 000 учещи се - „мъртви души“. Сиреч, длъжни сме да приемем, че в образованието, както и в доста други направления е съществувало пълно затъмнение и далавери.

Защо да не си признаем, че това не ни учудва?

И защо МОН се възмушава от ситуация, която е длъжно да контролира точно то?

Съществуват и други занимателни моменти в екшъна по „оптимизация на образованието“, в който ставаше дума за пари и пак пари - кои вече злоупотребени, кои очаквани. МОН изобрети очевадна хватка да укроти разбушувалото се пред заплахата от съкращения учителство. Ако извърши необходимите съкращения, несъкратените преподаватели може да добият 30-40% увеличение на заплатите си. Кажете възможно ли би било това, когато бюджетът не допуска повече от 5-6% за жизненоважни отрасли? И докога българският оптимизъм ще се лови на така евтини въдички?

Знаете ли кое е тревожното, почти съдбоносно зло: вече съвсем всичко в тази държава (не бих я назовала нашата, понеже и не е) бива лъжа и лъгане, мазня, която не държи сметка как изглежда в очите ни. Че и кои сме ние, да си речем, та ония, дето ги храним, ще ни дават сметка?

Тъй докато страницата на МОН „е в подготовка“, обзалагам се, че до 15.9. тя няма да ни снесе никаква положителна информация в отговор на елементарни въпроси: какъв брой, колко, къде. Не споменавам, че върховният въпрос в случая би бил: а защо? В течение на десетилетия ни затискаха с императива: така иска СИВ! Сега изпълнявали сме били изискванията на ЕС. Колкото вярвахме тогава, толкоз и сега - просто на управниците ни е все по-лесно да не управляват от свое, ами от чуждо име.

в. "24 часа", 21 Август 2002 г.